

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

Кафедра психології та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. ректора _____ Р.В. Войтович
« 26 » _____ 10 _____ 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВПНПБ 2.6.2. «ПЕДАГОГІКА»

**ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ
денної та заочної форм навчання**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ПСИХОЛОГІЯ»**

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»**

Київ-2017

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Педагогіка» для підготовки бакалаврів спеціальності 053 «Психологія».

Розробник: Бондарчук Л.В., старший викладач кафедри психології та соціальної роботи Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

Рецензент: Длугош О.М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

Затверджено на засіданні кафедри психології та соціальної роботи.
Протокол № 1 від 04 вересня 2017 р.

Завідувач кафедри психології та соціальної роботи

_____
Пріб Г.А.
(прізвище, підпис)

Завідувач навчально-методичного відділу

_____
Завиніченко Л.М.
(прізвище, підпис)

© Бондарчук Л.В., 2017
© Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості
України (ІПК ДСЗУ), 2017

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість: кредитів – 4; модулів – 2; змістових модулів – 3.	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна	
		Рік підготовки	
		II	II
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <i>денна</i> – 20 год., <i>заочна</i> – 20 год.	Спеціальність 053 «Психологія»	Семестр	
		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 120 год.		Лекції	
		40 год.	8 год.
Тижневих годин для <i>денної</i> форми навчання: аудиторних – 4 год.; самостійної роботи студента – 2,7 год. Розподіл годин для <i>заочної</i> форми навчання: аудиторних – 12 год.; самостійної роботи студента – 108 год.	Освітній ступінь: <i>бакалавр</i>	Практичні	
		–	–
		Семінарські	
		32 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		28 год.	88 год.
		Індивідуальні завдання	
20 год.	20 год.		
		Вид контролю: іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для *денної* форми навчання – 189,5%;

для *заочної* форми навчання – 11,1%.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Педагогіка» – ознайомлення студентів з теоретичними основами навчання та виховання, підвищення їх рівня педагогічної компетентності, формування цілісного уявлення про особистісні особливості людини як чинник успішності оволодіння та здійснення ним навчальної й професійної діяльності. Розвинути в них любов до навчання, постійного самовдосконалення, розвитку їх професійних компетентностей та збагачення новими знаннями. Цей курс ставить за мету навчити студентів критично мислити, розв'язувати складні педагогічні задачі, а також ефективно приймати рішення з опорою на педагогічні знання.

Основні завдання вивчення дисципліни полягають в теоретичній та практичній підготовці студентів фаху з питань:

- роль і місце педагогічної діяльності в житті людини і системі наукових знань;
- формування у майбутніх психологів цілісного уявлення про педагогічну діяльність;
- розвиток у студентів теоретико-педагогічного мислення, психолого-педагогічного спрямування;
- формування умінь, необхідних для ефективної організації навчально-виховного процесу в умовах постійних змін в освітньому середовищі, введення нових стандартів освіти;
- розвиток критичного мислення та ефективно та швидко приймати рішення;
- формування індивідуального педагогічного стилю.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають такі компетентності:

Загальні вміння (компетентності)

Інструментальні компетентності:

- здатність до формування світогляду, розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури;
- здатність до саморегуляції та здорового способу життя;
- здатність працювати з інформацією у тому числі в глобальних комп'ютерних мережах.

Міжособистісні компетентності:

- здатність здійснювати комунікаційну діяльність;
- позитивне ставлення до несхожості та інших культур;

- здатність до критики та самокритики;
- взаємодія (робота в команді).

Системні компетентності:

- здатність працювати самостійно і автономно;
- здатність займати активну життєву позицію та розвивати лідерські якості;
- здатність виконувати професійну діяльність у відповідності до стандартів якості;
- здатність до формування культури мислення, її сприйняття;
- здатність до навчання;
- здатність формувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) вміння (компетентності)

знати:

- основні категорії педагогіки;
- базові положення педагогічних теорій,
- сутність внеску видатних педагогів України та світу в педагогічну науку;
- основні методи педагогічних досліджень;
- закономірності, принципи та методи навчання та виховання;
- наукові та організаційні засади системи освіти України;
- специфіку навчальних закладів різного типу;
- сутність функціональних обов'язків вчителя, вихователя, викладача та психолого-педагогічні вимоги до них.

вміти:

- застосовувати на практиці оптимальні та ефективні методи, засоби та форми навчання та виховання;
- планувати та організувати навчально-виховну роботу у відповідності з основними педагогічними закономірностями та принципами;
- ефективно займатися самоосвітою, самовдосконаленням, застосовуючи нові прогресивні технології навчання та виховання.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки

Тема 1. Загальні основи педагогіки як науки.

Педагогіка як наука: об'єкт, предмет, завдання і функції педагогіки. Методи педагогіки. Історія педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками: природничими, суспільними, психологічними. Виникнення і основні етапи розвитку педагогічної теорії. Основні категорії педагогіки: освіта, виховання, навчання, педагогічна діяльність, педагогічна взаємодія, педагогічна технологія, педагогічна задача.

Тема 2. Дидактика - теорія і практика навчання.

Дидактичні концепції та принципи навчання. Основні принципи сучасної педагогіки: розвиває і виховує характеру навчання; науковості; систематичності і системності; доступності; наочності, єдність наочності та образності; свідомості і активності; дієвості та міцності; зв'язку теорії з практикою.

Тема 3. Освіта як соціокультурний феномен і загальнолюдська цінність.

Генезис освіти як соціального явища. Зміст освіти і джерела його формування. Навчання як засіб освіти і процес управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів. Освіта як процес і результат педагогічної діяльності. Мотивація навчання і її формування у студентів: зміст мотивації навчання, психолого-педагогічні механізми і педагогічні умови формування пізнавальних мотивів студентів. Соціальна цінність і особистісна значимість освіти. Цілі, зміст, структура безперервної освіти. Єдність освіти і самоосвіти. Самоосвіта як процес самовдосконалення. Освітня система в Україні та тенденції її розвитку в різних країнах.

Змістовий модуль 2. Теорія освіти і навчання

Тема 4. Освіта як педагогічний процес.

Сутність освіти як педагогічної категорії. Види і цілі навчання.

Освітня, виховна і розвивається функція навчання. Зміст освіти і педагогічні основи його вдосконалення: державний освітній стандарт, навчальні плани, навчальні програми, підручники і навчальні посібники. Методи навчання: репродуктивні і продуктивні і їх взаємозв'язок. Методи переконання, вправи, роботи над підручником, стимулювання, контролю і оцінки. Функціональна спрямованість методів навчання.

Тема 5. Форми, засоби навчання, їх застосування на практиці.

Форми навчання – урок, лекція, семінарські, практичні та лабораторні заняття, екскурсія, домашня навчальна робота, диспут, конференція, залік, іспит, факультативні заняття, консультація. Засоби навчання, їх застосування на практиці. Форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів: індивідуальна, групова, фронтальна – гідності, недоліки. Керівництво навчально-пізнавальною діяльністю учнів. Стили педагогічного спілкування.

Тема 6. Теоретичні та методичні основи виховання.

Сутність поняття «виховання». Функції виховання: соціалізація і індивідуалізація. Проблема формування і розвитку особистості в педагогіці. Всебічне формування і розвиток особистості як мета виховання. Детермінанти процесу формування та розвитку особистості. Виховання як цілісний педагогічний процес формування особистісних якостей. Сутність і структура особистісних якостей. Механізми формування та інтеграції особистісних якостей. Методи, засоби та форми організації виховання. Структура і зміст процесу виховання особистісних якостей. Колектив і особистість в виховному процесі. Організація і формування навчально-виховного колективу. Концепція виховної роботи в сучасних ЗВО і актуальні питання її реалізації в сучасних умовах. Діагностика вихованості учнів. Планування виховної роботи. Розумовий, моральний, естетичний, фізичний, екологічний, економічний розвиток і правове виховання. Формування наукового світогляду.

Змістовий модуль 3. Педагогічний процес

Тема 7. Інформаційно-комунікативні технології в освіті.

Особливості використання ІКТ у сучасних закладах освіти. Можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності майбутніх психологів. Сучасні інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі та управлінні загальноосвітнім навчальним закладом. Використання програмних засобів різного призначення.

Тема 8. Загальна характеристика педагогічної професії. Особистість вчителя / викладача ЗВО.

Виникнення, становлення, особливості, перспективи розвитку педагогічної професії. Професійна діяльність і особистість педагога: Сутність, основні види, структура педагогічної діяльності. Учитель, викладач як суб'єкт педагогічної діяльності. Професійно обумовлені вимоги до особистості педагога. Професійно-педагогічна культура вчителя: сутність та основні компоненти професійно-педагогічної культури; аксіологічний, технологічний,

особистісно-творчий компоненти професійно-педагогічної культури. Професійне становлення і розвиток педагога: мотиви вибору і мотивація педагогічної професії, розвиток особистості вчителя в системі педагогічної освіти.

Тема 9. Основи управління освітніми системами.

Освітня установа як соціально-педагогічна система: функції управління (планування, організація, контроль), методи, прийоми, механізми управління, організаційна структура; принципи управлінської діяльності; стилі керівництва; конфлікти та їх вирішення. Основні напрямки реформи вищої і професійної освіти в Україні: управлінський аспект. Управління освітнім процесом у ЗВО: організація та планування, зміст і структура, принципи, методи і форми.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ для студентів денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин					
	денна форма навчання					
	Усього	в тому числі				
		Лекції	Семі- нарські	Прак- тичні	СРС	Індивід. робота
120	40	32	–	28	20	
Модуль I						
Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки						
<i>Тема 1.</i> Загальні основи педагогіки як науки.	10	4	2	–	4	–
<i>Тема 2.</i> Дидактика – теорія і практика навчання.	11	4	4	–	3	–
<i>Тема 3.</i> Освіта як соціокультурний феномен і загальнолюдська цінність.	11	4	4	–	3	–
Разом за змістовим модулем 1	32	12	10	–	10	–
Змістовий модуль 2. Теорія освіти і навчання						
<i>Тема 4.</i> Освіта як педагогічний процес.	9	4	2	–	3	–
<i>Тема 5.</i> Форми, засоби навчання, їх застосування на практиці.	11	4	4	–	3	–
<i>Тема 6.</i> Теоретичні та методичні основи виховання.	11	6	2	–	3	–
Разом за змістовим модулем 2	31	14	8	–	9	–
Змістовий модуль 3. Педагогічний процес						
<i>Тема 7.</i> Інформаційно-комунікативні технології в освіті.	11	4	4	–	3	–
<i>Тема 8.</i> Загальна характеристика педагогічної професії. Особистість вчителя/викладача ЗВО.	13	6	4	–	3	–
<i>Тема 9.</i> Основи управління освітніми системами.	13	4	6	–	3	–
Разом за змістовим модулем 3	37	16	14	–	9	–
Усього годин за модулем I	100	40	32	–	28	–
Модуль II						
ІНДЗ	20	–	–	–	–	20
Усього годин:	120	40	32	–	28	20
Підсумковий контроль – іспит						

для студентів заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Кількість годин					
	заочна форма навчання					
	Усього	в тому числі				
		Лекції	Семінарські	Практичні	СРС	Індивід. робота
120	8	4	–	88	20	
Модуль I						
Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки						
<i>Тема 1.</i> Загальні основи педагогіки як науки.	11	1	–	–	10	–
<i>Тема 2.</i> Дидактика – теорія і практика навчання.	12	1	1	–	10	–
<i>Тема 3.</i> Освіта як соціокультурний феномен і загальнолюдська цінність.	10	–	–	–	10	–
Разом за змістовим модулем 1	33	2	1	–	30	–
Змістовий модуль 2. Теорія освіти і навчання						
<i>Тема 4.</i> Освіта як педагогічний процес.	11	1	–	–	10	–
<i>Тема 5.</i> Форми, засоби навчання, їх застосування на практиці.	12	1	1	–	10	–
<i>Тема 6.</i> Теоретичні та методичні основи виховання.	11	1	–	–	10	–
Разом за змістовим модулем 2	34	3	1	–	30	–
Змістовий модуль 3. Педагогічний процес						
<i>Тема 7.</i> Інформаційно-комунікативні технології в освіті.	11	1	–	–	10	–
<i>Тема 8.</i> Загальна характеристика педагогічної професії. Особистість вчителя/викладача ЗВО.	11	1	1	–	9	–
<i>Тема 9.</i> Основи управління освітніми системами.	11	1	1	–	9	–
Разом за змістовим модулем 3	33	3	2	–	28	–
Усього годин за модулем I	100	8	4	–	88	–
Модуль II						
ІНДЗ	20	–	–	–	–	20
Усього годин:	120	8	4	–	88	20
Підсумковий контроль – іспит						

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Загальні основи педагогіки як науки.

Семінарське заняття

На основі аналізу наведених понять “виховання”, “навчання”, “розвиток” необхідно:

1. Виділити основні категорійні ознаки кожного з понять; стосовно поняття «виховання» розглянути його сутність у «широкому» та «вузькому» значенні.
2. Окреслити підходи різних авторів у визначенні кожного з цих понять.
3. Проаналізувати відмінності кожної групи понять.

Література: [1, 5, 6, 7, 8].

Тема 2. Дидактика – теорія і практика навчання.

Семінарське заняття.

1. Дидактика як галузь педагогічних знань.
2. Сутність процесу навчання, його методологічні основи та рушійні сили.
3. Функції процесу навчання, зв'язок між ними. Структура процесу навчання.
4. Сторони процесу навчання. Структура діяльності вчителя. Процес учіння та його основні компоненти.
5. Психологічні основи діяльності учнів у процесі навчання. Структура процесу засвоєння знань.
6. Різні підходи до процесу навчання в сучасній школі.
7. Аналіз сучасних зарубіжних теорій навчання.

Література: [1, 3, 15].

Тема 3. Освіта як соціокультурний феномен і загальнолюдська цінність.

Семінарське заняття.

1. Розкрити поняття освіти.
2. Розмежувати поняття «освіта», «навчання», «знання».
3. Назвіть категорійні ознаки (ключові слова) поняття “процес навчання”. Відповідь обґрунтуйте.
4. Розкрийте сутність поняття “структура навчання”.
5. Проаналізуйте елементи структури процесу навчання і знайдіть зв'язки, що існують між ними.

Література: [1, 2, 13, 14].

Тема 4. Освіта як педагогічний процес.

Семінарське заняття.

1. Розкрити суть педагогічного процесу у різних типах навчальних закладів.
2. Розробити план-схему педагогічного процесу у Вашому ЗВО.

Література: [1, 6, 8].

Тема 5. Форми, засоби та методи навчання, їх застосування на практиці.

Семінарське заняття

1. Поняття про методи навчання, прийоми і засоби, їх взаємодію.
2. Основні підходи до класифікації методів навчання.
3. Характеристика методів стимулювання навчальної діяльності школярів у процесі навчання.
4. Характеристика методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
5. Характеристика методів контролю і самоконтролю у навчанні.

Література: [1, 6, 7, 8].

Тема 6. Теоретичні та методичні основи виховання.

Семінарське заняття

1. Функції виховання: соціалізація і індивідуалізація.
2. Виховання як цілісний педагогічний процес формування особистісних якостей. Сутність і структура особистісних якостей.
3. Методи, засоби та форми організації виховання. Діагностика вихованості учнів.
4. Планування виховної роботи. Розумовий, моральний, естетичний, фізичний, екологічний, економічний розвиток і правове виховання.

Література: [1, 2, 5].

Тема 7. Інформаційно-комунікативні технології в освіті.

Семінарське заняття

1. Педагогічна технологія: сутність та наукові підходи в інтерпретації.
2. Суть і специфічні риси педагогічних технологій.
3. Принципи педагогічних технологій.
4. Класифікація педагогічних технологій.
5. Порівняльна характеристика загальнопедагогічних принципів з принципами ІКТ.
6. Презентувати власну педагогічну технологію з опорою на отримані знання.

Література: [4, 5, 9, 10].

Тема 8. Загальна характеристика педагогічної професії. Особистість вчителя / викладача ЗВО.

Семінарське заняття.

1. Підготуйте огляд матеріалів передового педагогічного досвіду області (свого району, своєї спеціальності).

2. Підготуйте огляд публікацій з журналу "Рідна школа" (за останній рік), які висвітлюють діяльність та досвід кращих учителів України (за своєю спеціальністю).

Література: [2, 9, 11].

Тема 9. Основи управління освітніми системами.

Семінарське заняття

1. Проаналізувати сучасні концепції і моделі управління розвитком освіти.

2. Чим визначаються особливості управління розвитком освіти?

3. Які існують концепції навчання у сучасних закладах освіти?

4. Проаналізувати 3 наукові статті з даної теми (не пізніше 2015 р.) та виділити основні розбіжності у твердженнях авторів.

5. Створити власну модель управління навчальним закладом середнього рівня.

Література: [10, 14, 16].

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	<p>Тема 1. Загальні основи педагогіки як науки.</p> <p>1. Історія педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками: природничими, суспільними, психологічними.</p> <p>2. Виникнення і основні етапи розвитку педагогічної теорії.</p> <p>3. Основні категорії педагогіки: освіта, виховання, навчання, педагогічна діяльність, педагогічна взаємодія, педагогічна технологія, педагогічна задача.</p>	4	10
2.	<p>Тема 2. Дидактика – теорія і практика навчання.</p> <p>1. Дидактичні концепції та принципи навчання.</p> <p>2. Основні принципи сучасної педагогіки.</p>	3	10
3.	<p>Тема 3. Освіта як соціокультурний феномен і загальнолюдська цінність.</p> <p>1. Соціальна цінність і особистісна значимість освіти.</p> <p>2. Самоосвіта як процес самовдосконалення.</p> <p>3. Освітня система в Україні та тенденції її розвитку в різних країнах.</p>	3	10
4.	<p>Тема 4. Освіта як педагогічний процес.</p> <p>1. Зміст освіти і педагогічні основи його вдосконалення: державний освітній стандарт, навчальні плани, навчальні програми, підручники і навчальні посібники.</p> <p>2. Методи навчання: репродуктивні і продуктивні і їх взаємозв'язок.</p> <p>3. Методи переконання, вправи, роботи над підручником, стимулювання, контролю і оцінки.</p>	3	10
5.	<p>Тема 5. Форми, засоби навчання, їх застосування на практиці.</p> <p>1. Засоби навчання, їх застосування на практиці.</p> <p>2. Форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Керівництво навчально-пізнавальною діяльністю учнів.</p> <p>3. Стилї педагогічного спілкування.</p>	3	10
6.	<p>Тема 6. Теоретичні та методичні основи виховання.</p> <p>1. Всебічне формування і розвиток особистості як мета виховання. Структура і зміст процесу виховання особистісних якостей.</p> <p>2. Колектив і особистість в виховному процесі. Організація і формування навчально-виховного колективу.</p> <p>3. Концепція виховної роботи в сучасних ЗВО і актуальні питання її реалізації в сучасних умовах.</p>	3	10
7.	<p>Тема 7. Інформаційно-комунікативні технології в освіті.</p> <p>1. Особливості використання ІКТ у сучасних закладах освіти.</p> <p>2. Можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності майбутніх психологів.</p> <p>3. Сучасні інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі та управлінні загальноосвітнім навчальним закладом.</p> <p>4. Використання програмних засобів різного призначення.</p>	3	10

№ з/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
8.	<p>Тема 8. Загальна характеристика педагогічної професії. Особистість вчителя / викладача ЗВО.</p> <p>1. Виникнення, становлення, особливості, перспективи розвитку педагогічної професії.</p> <p>2. Професійно-педагогічна культура вчителя: сутність та основні компоненти професійно-педагогічної культури; аксіологічний, технологічний, особистісно-творчий компоненти професійно-педагогічної культури.</p> <p>3. Професійне становлення і розвиток педагога: мотиви вибору і мотивація педагогічної професії, розвиток особистості вчителя в системі педагогічної освіти.</p>	3	9
9.	<p>Тема 9. Основи управління освітніми системами.</p> <p>1. Освітня установа як соціально-педагогічна система: функції управління (планування, організація, контроль), методи, прийоми, механізми управління, організаційна структура; принципи управлінської діяльності; стилі керівництва; конфлікти та їх вирішення.</p> <p>2. Основні напрямки реформи вищої і професійної освіти в Україні: управлінський аспект. Управління освітнім процесом у ЗВО: організація та планування, зміст і структура, принципи, методи і форми.</p>	3	9
Разом:		28	88

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів має на меті формування пізнавальної активності студентів, засвоєння ними основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості студентів тощо.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації;
- написання рефератів з проблем курсу.

Кожен студент повинен уміти раціонально організувати свою навчальну самостійну діяльність. Важливим є вміння скласти план своєї роботи, чітко визначити її послідовність. Необхідно, щоб план самостійного навчання був реальним і його виконання приводило до плідних наслідків у навчальному процесі.

Для успішної самостійної роботи значну частину часу студент виділяє для роботи в бібліотеці. Треба розуміти сутність складання алфавітного й тематичного каталогів, вміти швидко знаходити в них необхідну літературу, знати особливості бібліографічного шифрування. Для плідної роботи з літературними джерелами студентові корисно скласти свою власну бібліографію, заповнюючи бібліографічні картки на необхідні для нього книги, брошури або статті. Для роботи у провідних бібліотеках м. Києва студенту треба знати їх структуру, спеціалізацію окремих підрозділів, вміти користуватися різноманітними каталогами, правильно заповнювати бланки вимоги на літературу тощо.

Відібрана для самостійного опрацювання література може бути різною як за обсягом наукових даних, так і за характером їхнього викладу. Потрібно відібрати необхідний для опрацювання матеріал (розділи, підрозділи тощо), а також розсортувати його за важливістю (що для детального вивчення, а що для ознайомчого читання). Процес читання має відбуватися повільно, вдумливо, до незрозумілих питань слід обов'язково повертатися, наводити додаткові довідки, щоб зрозуміти сутність думки автора. Знання незнайомих термінів слід одразу ж з'ясовувати за тлумачними словниками, енциклопедіями або спеціалізованими довідниками. У процесі роботи з літературою корисно робити виписки найважливіших думок, формулювань, окремих висловів на аркушах паперу із зазначенням автора, джерела, сторінок і абзаців. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст прочитаного доцільно формулювати у вигляді тез.

Конспект є стислим викладом основної сутності опрацьованого літературного матеріалу. Конспект має бути стислим, змістовним і записаним своїми словами і формулюваннями. Класичні визначення, оригінальні думки, вислови слід записувати до конспекту повністю з посиланням на автора, джерело і сторінку. У процесі конспектування важливо витримувати логічний зв'язок між окремими складовими тексту. У тексті конспекту корисно підкреслювати найважливіші теоретичні положення, визначення, висновки і робити помітки на полях. Систематичне конспектування опрацьованого матеріалу дисциплінує розум, відпрацьовує вміння формулювати свої думки в короткій змістовній формі, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Для цілісного уявлення про навчальну дисципліну студентові необхідно користуватися довідковою літературою: енциклопедіями, енциклопедичними словниками, галузевими довідниками тощо.

Майбутній фахівець повинен достатньо вправно користуватися персональним комп'ютером. Робота з матеріалами «Інтернету» надає можливість отримувати найновішу інформацію з різних сфер життя нашої держави.

Самостійна робота студентів з курсу передбачає написання рефератів та підготовку фіксованих виступів. Для цього необхідно скласти план реферату чи

виступу, вивчити потрібні літературні джерела, зробити виписки. За своїм змістом реферат і виступ повинні відповідати обраній темі. Виклад матеріалу має бути логічним, послідовним. Обсяг реферату, як правило, у межах 10-12 сторінок формату А4. Писати текст слід на одному боці аркуша, розбірливо, без помилок. У разі потреби слід робити посторінкові виноски.

Останнім розділом реферату повинні бути висновки, в яких студент узагальнює викладений матеріал і формулює свої думки з приводу опрацьованої проблеми. До реферату має бути доданий список використаної літератури, складений відповідно до існуючих вимог.

За структурою реферат складається із короткого вступу, двох або трьох розділів основної частини, висновків та списку використаної літератури. План написання реферату повинен мати внутрішню єдність і логіку, враховувати актуальність проблеми, її наукову розробленість та практичну значимість.

У **вступі** обґрунтовується актуальність проблеми, що вивчається, її практична значимість; формулюються мета й завдання дослідження, вказуються обсяг і структура реферату. Обсяг вступу не повинен перевищувати однієї сторінки комп'ютерного тексту.

Основна частина обсягом до 10 сторінок комп'ютерного тексту, викладеного у двох-трьох розділах, повинна містити виклад основних теоретичних положень, що визначають сутність і зміст предмета досліджуваної теми, з огляду на цілі й завдання реферату; розгляд різних точок зору провідних фахівців з досліджуваних питань на основі аналізу літературних та інших інформаційних джерел; визначення пріоритетних питань, що підлягають першочерговому розв'язанню; аналізуються практичні матеріали, сучасні тенденції розвитку та особливості, притаманні зовнішньоекономічній діяльності України. На основі отриманих результатів розглядаються пропозиції, рекомендації, заходи щодо досягнення цілей згідно з темою реферату. При цьому студент повинен виявити самостійність та ініціативу.

Висновки є завершальним етапом виконаного студентом реферату. Вони повинні містити короткі підсумки за результатами дослідження та прикладного аналізу об'єкта дослідження з наведенням позитивних і негативних сторін, а також нереалізованих можливостей; перелік заходів, спрямованих на розв'язання проблеми, підвищення ефективності об'єкта дослідження; отримані якісні та кількісні показники; можливі варіанти реалізації запропонованих у рефераті заходів.

Реферат виконується державною (українською) мовою. Викладення повинно мати науковий характер, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, логічно послідовний. Пряме переписування матеріалів з літератури неприпустиме. Оформлення реферату має відповідати встановленим вимогам (див. *Патика Н.І.* Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. – К.: ІПК ДСЗУ, 2008. – 26 с.)

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ для студентів денної форми навчання

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом (презентацією).

Мета: прищеплення та розвиток навичок і вмінь самостійної роботи з науковою літературою, складання невеличких повідомлень та презентацій з фаху, розв'язання ситуативних педагогічних задач, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення знань з курсу «Педагогіка» та їх застосування отриманих знань на практиці.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять, самостійної підготовки і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Завдання для науково-дослідної роботи. Розкрити обрані для науково-дослідної роботи питання з переліку запропонованих варіантів. Підготовка презентації. – 20 годин – 20 балів.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, виконання самостійної та індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

для студентів заочної форми навчання

7.1. Виконання контрольної роботи передбачає письмове розв'язання завдань за відповідним варіантом. Кожен варіант включає завдання з тематики, визначеної навчальною програмою з дисципліни, за якою пишеться контрольна робота.

7.2. Для студентів, які навчаються на заочному відділенні ІПК ДСЗУ, передбачена методика розподілу варіантів контрольних робіт, в основу якої покладено алфавітний принцип.

Варіант	Початкова літера прізвища студента	Номери питань	Номер задачі	Варіант	Початкова літера прізвища студента	Номери питань	Номер задачі
1	А	1, 21	1	11	Н	11, 31	11
2	Б	2, 22	2	12	О	12, 32	12
3	В	3, 23	3	13	П	13, 33	13
4	Г	4, 24	4	14	Р	14, 34	14
5	Д, Є	5, 25	5	15	С	15, 35	15
6	Ж, З	6, 26	6	16	Т	16, 36	16
7	Й, І	7, 27	7	17	У, Ф	17, 37	17
8	К	8, 28	8	18	Х, Ц	18, 38	18
9	Л	9, 29	9	19	Ч, Ш, Щ	19, 39	19
10	М	10, 30	10	20	Ю, Я	20, 40	20

7.3. Контрольна робота з дисципліни «Педагогіка» складається з двох теоретичних питань, що потребують поглибленої відповіді та *задачі*.

7.4. Відповіді мають бути повними та обґрунтованими на всі теоретичні завдання, що передбачені конкретним варіантом контрольної роботи. Висновки необхідно робити з посиланням на конкретне літературне чи наукове джерело.

7.5. Запис умови завдань, передбачених варіантом, є обов'язковим. Контрольна робота повинна мати самостійний характер. Недопустимо запозичення тексту, фактичних даних із літературних джерел без посилання на них. Тому контрольні роботи, написані без врахування цих вимог, викладачем перевірятися не будуть.

7.6. Студент може спиратися у своїй роботі на відповідну навчальну і монографічну літературу з даної проблеми. При цьому, якщо він наводить цитату чи запозичує із літературного джерела якийсь теоретичне положення (наприклад, визначення, висновки дослідження, думку автора літературного джерела з того чи іншого питання тощо), то обов'язково треба робити посилання на літературне джерело.

ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

7.7. Контрольна робота виконується державною (українською) мовою. Обсяг контрольної роботи **не повинен перевищувати 15 сторінок комп'ютерного тексту**. Контрольна робота має бути оформлена належним чином (див. Патица Н.І. Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. – К.: ПІК ДСЗУ, 2008. – 26с.).

7.8. Контрольна робота має бути виконана і направлена для перевірки протягом міжсесійного періоду, тобто навчального року, протягом якого здійснюється робота студента над засвоєнням навчального матеріалу як самостійно, так і під керівництвом викладача, але **не пізніше як за 30 днів до початку сесії** для студентів заочної форми навчання, передбаченої навчальним планом.

ПОРЯДОК ЗАРАХУВАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

7.9. Контрольна робота оцінюється за чотирибальною національною шкалою та в балах за кредитно-трансфертною системою:

Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі	Бали за ECTS
A (відмінно)	5 (відмінно)	47 - 50
B (дуже добре)	4 (добре)	44 - 46
C (добре)		40 - 43
D (задовільно)	3 (задовільно)	35 - 39
E (достатньо)		30 - 34
FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	2 (незадовільно)	18 - 29
F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням		1-17

7.10. У разі отримання студентом незадовільної оцінки, останній повинен усунути виявлені недоліки і повторно захистити її в установленій викладачем строк.

7.11. Студент, який не виконав контрольної роботи або якщо його робота не зарахована за результатами її виконання, **не допускається до семестрового контролю з дисципліни.**

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Теоретичні питання

1. Народна педагогіка як золотий фонд педагогіки наукової. Прислів'я в українській мові про навчання й виховання.
2. Внесок українських письменників ХХ століття у розвиток педагогічної науки.
3. Козацька педагогіка як феномен.
4. Родинна педагогіка як педагогічне явище.
5. Духовна педагогіка: роль і значення.
6. Світська педагогіка як педагогічне явище.
7. Шляхи забезпечення розуміння навчального матеріалу учнями у процесі навчання.
8. Шляхи взаємодії учителя й учнів у різних видах навчально-пізнавальної діяльності на всіх етапах процесу засвоєння знань.
9. Державна Національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття» про шляхи вдосконалення змісту освіти.
10. Відображення змісту освіти у підручнику.
11. Оптимізація процесу навчання. Інтенсифікація процесу навчання.
12. Загальна, політехнічна і професійна освіта: їх реалізація в сучасних умовах.
13. Національний компонент змісту освіти в сучасній школі України.
14. Роль між предметних зв'язків у вдосконаленні змісту освіти.
15. Реалізація вимог принципу паралельності у педагогічній діяльності В.Ф. Шаталова.
16. Реалізація вимог принципу паралельності у педагогічній діяльності І.П. Волкова.
17. Критерії вибору методів навчання.
18. Організація колективної роботи учнів на уроці.
19. Гуртки та факультативи як позаурочні форми організації навчання.
20. Мета, завдання та особливості позаурочної форми організації навчання «домашнє завдання».
21. Роль екскурсій у навчальному процесі.
22. Місце й роль аналізу та самоаналізу уроку в сучасній школі.
23. Нетрадиційний урок у сучасній школі.
24. Логіка побудови лекційно-семінарської системи навчання у загальноосвітній школі (за М.П. Гузиком).
25. Комплексні форми організації навчання.
26. Суть самоконтролю, механізм його формування.
27. Функції оцінки у навчально-виховному процесі. Специфіка 12-бальної системи оцінювання навчальних досягнень учнів.

28. Історія питання контролю і оцінки знань, умінь, навичок учнів у системі освіти України. Діагностування рівня навченості учнів.
29. Концепція національного виховання про зміст національного виховання.
30. Історичний характер виховання.
31. Цінність як норма, що регулює життя людини у суспільстві.
32. Народна педагогіка про методи виховання.
33. Колектив як фактор виховання.
34. Місце і роль діагностики вихованості учнів у виховному процесі.
35. Сутність та характеристика неекспериментальних методів вивчення особистості.
36. Експериментальні методи вивчення особистості.
37. Методи педагогічної діагностики: характеристика, доцільність.
38. Педагогічна діагностика професійних намірів учнів.
39. Педагогічна діагностика виховних можливостей колективу.
40. Педагогічна діагностика виховного потенціалу сім'ї.

Практичні завдання

Задача № 1.

Аналіз навчальних посібників свідчить про те, що в багатьох з них по-різному тлумачиться сутність процесу навчання. Так, одні автори вважають, що «навчання визначає спільну діяльність учителя і учнів, коли перші передають знання, вміння і навички, ... керують процесом їх засвоєння (викладання), а другі засвоюють ці знання, вміння та навички (учіння). Викладання і учіння – дві взаємопов'язані і взаємообумовлені сторони навчання». Інші вважають, що навчання являє собою сукупність послідовних дій вчителя і керованих ним учнів, спрямованих на свідоме і міцне засвоєння системи знань, умінь та навичок, внаслідок чого відбувається розвиток пізнавальних сил, оволодіння елементами культури розумової та фізичної праці, формування основ світогляду та поведінки учнів. Треті стверджують, що навчання – це «активна пізнавальна діяльність, в якій учні під керівництвом учителя оволодівають знаннями, вміннями, навичками, розвивають свої пізнавальні сили і можливості, формують світогляд».

Співставте ці визначення. Яке з них найбільш повно відображає суттєві ознаки процесу навчання? Обґрунтуйте свою думку?

Задача № 2.

У психолого-педагогічній літературі існують різні погляди на визначення процесу розвитку:

1) розвиток – це природні задатки людини, які у процесі життя людини виявляються і визначають можливості і якості її особистості;

2) розвиток – це якісні зміни властивостей і психічних процесів людини, що ведуть з одного боку до вдосконалення процесу відображення нею навколишньої дійсності, а з другого – до ускладнення і активізації її діяльності;

3) розвиток – це процес прогресивних послідовних змін, що характеризуються переходом від нижчих до вищих форм та рівнів всієї життєдіяльності людини.

Яке з наведених вище визначень Ви вважаєте найбільш науково обґрунтованим? Доведіть свою точку зору.

Задача № 3

Один з авторів, піднімаючи питання про виховання естетичних смаків молоді, скаржиться на те, що добра половина молоді, що має музичну освіту, не любить класичну музику. Музична освіта, на його думку, не завжди прищеплює любов до музики. Музичною грамотою можна оволодіти, але в той же час можна залишитися емоційно “глухим”. Причину такого положення він вбачає в тому, що на практиці відбулося змішування двох понять: освіта і виховання.

Як Ви вважаєте, чи правий автор, розрізняючи поняття освіти і виховання? У чому специфіка кожного з них?

Задача № 4.

Учитель несподівано зайшов до класу і побачив, що підліток виправляє оцінку в журналі. Учитель оцінив ситуацію, стан учня й... “не помітив”. Ні сьогодні, ні завтра. На наступному уроці учень пильно дивився на вчителя, але той мовчав. Після уроку учень підійшов до вчителя і тремтячим голосом сказав: “Ви бачили, як я виправив оцінку... І мовчите... Що ви зі мною робитимете? Ну робіть, не тягніть!” Учитель зрозумів, що робити тут нічого не треба, все вже зроблено і запропонував учню на наступному уроці, відповівши, виправити оцінку насправді... Учень відповідав прекрасно, а після уроку підійшов до вчителя і сказав: “Я ніколи цього більше не робитиму. Спасибі!”

У чому секрет успіху вчителя? Від чого залежить результативність процесу навчання? Розкрийте психологічні основи діяльності учнів у навчальному процесі.

Задача № 5.

У школі йшли заняття. Раптом у коридорі з’явилися дві жінки у формених халатах разом із завучем. Вони ненадовго зайшли в один клас, другий, третій... У чому справа? У сусідньому книжковому магазині зникли набори кулькових ручок. Злодіїв вирішили шукати у школі. Методом впізнання. Завуч цю ідею гаряче підтримала і водить “гостей” під час уроку по класах. У своєму прагненні виявити винних вона нічого погано не бачила. Але навіщо переривати урок?

Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Вкажіть на помилку, допущену завучем школи. Які вимоги ставляться до організації навчального процесу?

Задача № 6.

До свого першого уроку студентка-практиканта IV курсу педінституту готувалася довго. І ось урок розпочався. Учителька швидко перевірила домашнє завдання, розповіла новий матеріал, а до кінця уроку залишилося 20 хвилин. Закріплення зайняло ще 10 хвилин, а далі вчителька не знала чим заповнити час і відпустила учнів раніше з уроку.

Проаналізуйте причини методичних недоробок учительки. Висловіть поради щодо подальшого вдосконалення методики проведення уроків.

Задача № 7.

Учителька української мови вже на перших уроках у 5 класі помітила, що учні не вміють складати планів, самостійно працювати з підручником, тому далі на кожному уроці вона приділила увагу розвитку прийомів самостійної роботи. Через деякий час справи у цьому напрямі значно покращилися.

Які види самостійної роботи учнів вам відомі? До якої групи методів вони належать? Оцініть дії педагога.

Задача № 8.

На уроці вчитель перевіряв домашнє завдання з допомогою фронтального опитування, яке проходило у досить швидкому темпі. Павло К. не зміг швидко зорієнтуватися в питаннях і сказав учителю, що йому треба подумати. На що вчитель відповів: "Нічого думати, треба відповідати". Хлопець перестав зовсім відповідати на уроці.

До якої групи методів належить фронтальне опитування? Як Ви оцінюєте дії вчителя у даному випадку? Охарактеризуйте негативні та позитивні сторони методу. Надайте пропозиції щодо покращення організації перевірки домашнього завдання учнів.

Задача № 9.

Урок у 4 класі. Коля С. відповідає біля дошки. Тільки він зупиняється, помиляється – виникає "ліс рук". Спочатку вчителька зупиняла учнів, але потім дозволила виправляти й доповнювати товариша. Коля все більше і більше заплутувався, тягнув слова і згодом зовсім замовк. "Знову не довчив" - сказала вчителька і поставила "3" у журнал. Урок у 9 класі. Відповідає Іра К. У класі тиша. Але не всі слухають. Кілька учнів готують наступне питання, інші дивляться у вікно. Дві дівчинки розмовляють "очами" про речі, які не мають відношення до уроку. Іра робить помилки, але ніхто її не виправляє. І після відповіді ніхто не визвався виправити помилки.

Порівняйте фрагменти опитування в 4 і 9 класах. Чому не була вдалою перша відповідь і пройшла непоміченою для більшості друга? Які методи та прийоми треба застосовувати вчителю, щоб активізувати учнів на цьому етапі уроку? Наведіть приклади використання ефективних методів опитування з практики досвідчених учителів.

Задача № 10.

Молода вчителька української літератури працювала у 8-А з п'ятого класу. Учні її дуже любили і поважали. Проте у восьмому класі стосунки вчителя та учнів почали погіршуватися, постійно виникали непорозуміння і навіть конфлікти. Вчителька скаржилася класному керівникові та батькам, що учні стали гіршими, що вони дуже змінилися порівняно з 5-им класом і з ними стало важко працювати.

Проаналізуйте ситуацію, що склалася у класі. На які принципи виховання слід спиратися вчителю, щоб розв'язати дану проблему?

Задача № 11.

Олена К. постійно порушувала встановлений у школі порядок. Виправдовувалась, обманювала. Але у неї було одне постійне захоплення - любила і вміла в'язати. На цьому педагог і побудував її перевиховання. Олені було доручено організувати у школі гурток в'язання. Дорученням вона пишалася, почувала себе в дитячому колективі і вагоміше, і помітніше. А це зобов'язувало її до кращої поведінки.

Чому дії вчителя дали позитивний результат? Обґрунтуйте сутність принципу "опора на позитивне"?

Задача № 12.

У старших класах однієї зі шкіл класними керівниками було проведено анкетування щодо визначення ідеалу молодих людей. Результати опитування засвідчили, що значна частина старшокласників (70%) втратили свої ідеали. Разом з тим, на питання "Ваш улюблений герой, взірець, ідеал?", вони назвали героїв телесеріалів (35%), сильну особистість американізованого типу (30%), героїв мультфільмів (20%), героїв літературних творів (10%). Старшокласники, водночас, зазначили, що духовних і моральних якостей їм допомагають набути батьки, родичі, друзі, вчителі. Отримані тенденції співпадають з результатами наукових досліджень.

Розкрийте суперечності морального виховання старшокласників і пов'язані з ними недоліки у їх духовному розвитку. Назвіть доцільні методи і прийоми морального виховання щодо формування гуманістичного ідеалу юнацтва.

Задача № 13.

На зборах батьків учнів 4-го класу класний керівник, вчителька української мови та літератури, говорила про те, що сім'я - це природне і найбільш стійке утворення суспільства, яке втілює в собі найважливіші ознаки свого народу. Її підтримала мати Романа В. «Українська родина,- сказала вона, - має пильно зберігати українську мову, традиції, своєрідність, національність, працелюбність, честь і гідність українського народу». На що один з батьків відповів: «Немає ніякого національного виховання, потрібно виховувати просто порядну людину».

Проаналізуйте дану ситуацію. Які засоби національного виховання може застосовувати класний керівник у роботі з молодшими школярами? Запропонуйте методи та форми переконання батьків щодо необхідності національного виховання? Які педагогічні рекомендації можна надати батькам щодо патріотичного виховання їхніх дітей?

Задача № 14.

Деякі вчителі вважають, що вони не повинні копіювати роботу педагогічно-новаторів і не треба вивчати їх досвід.

Чи згодні Ви з думкою цих учителів? Ваше ставлення до передового педагогічного досвіду.

Задача № 15.

На класній годині з проблем профорієнтаційної роботи виникла суперечка про те, що професія вчителя одноманітна, бо він увесь час викладає один і той самий предмет, ті самі теми і тому ця професія не може вважатися творчою.

Що б Ви відповіли учням? Які Ваші думки з приводу особливостей учительської професії?

Задача № 16.

Слухачі школи майбутнього педагога вважають, що головним для вчителя й любов до дітей, уміння встановити з ними контакт, важливо також знати свій предмет і методи його викладання.

Чи правильне уявлення мають старшокласники про вимоги до учителя? До його професії? Що б Ви додали до цих слів випускників?

Задача № 17.

Студенти-практиканти, відвідуючи уроки досвідченого вчителя, були вражені глибиною його знань, професійною майстерністю. На питання студентів, як учитель досягнув такого рівня, він відповів, що має власну багату бібліотеку, давно виписує методичні журнали, вивчає передовий педагогічний досвід, весь час оновлює конспекти уроків.

Які висновки слід зробити майбутнім учителям?

Задача № 18.

Молодий, учитель мав звичку вживати на уроці слова-паразити. Учні, здавалося б, уважно слухали вчителя, проте, як виявилось, рахували кількість зайвих слів, що їх постійно вживав учитель.

Які висновки повинен зробити вчитель?

Задача № 19.

У колі майбутніх педагогів виникла суперечка - що означає бути справжнім педагогом? - Педагогом не можна стати!.. Ним потрібно народитися. – Дурниці. Це фаталізм! – Педагог "милістю Божою", так, чи що? – Хто народився без педагогічного таланту, того ніякий інститут не зробить справжнім педагогом. – А я думаю, що педагогом можна стати. Часто в інституті вдається привити любов до вчительської професії.

Закінчіть суперечку студентів. Які шляхи становлення вчителя?

Задача № 20.

Ми з подругою багато сперечалися – яку професію обрати? І одне не підходить, і інше... – Я точно знаю, куди не піду – у вчителі – не хочу псувати нерви; не піду у хімічне виробництво: від стикання з хімічними препаратами можна втратити здоров'я; на фабрику не піду – перетворишся у робота з низькою платнею. Я хочу щоб на моїй роботі не псувалося здоров'я і було цікаво. Хочу, щоб вона була пов'язана з тваринами і численними поїздками. – Тоді тобі треба йти працювати до цирку! – сказала подруга і додала, – а мені аби платили пристойно. Я потім довго думала. Сумніваюсь, що у мене є талант для цирку. Може, подруга права: якщо немає покликання, треба думати про зарплатню?

Які мотиви вибору професії у дівчат? Який прийом педагогічної дії був використаний у цій ситуації? Які соціальні критерії поведінки дівчат ви можете назвати? Як дівчата визначили соціальний статус професії вчителя?

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються:

1. *Теоретико-інформаційні методи навчання:*

- усне логічне цілісне викладення навчального матеріалу (лекція);
- діалогічно побудоване усне викладення (бесіда);
- пояснення, демонстрація.

2. *Пошуково-творчі методи навчання (семінарські заняття):*

- аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових);
- групове обговорення питання;
- дискусії.

3. *Методи самостійної роботи студентів:*

- читання (робота з підручником й іншими учбово-методичними посібниками);
- конспектування;
- рішення завдань і проблемних ситуацій;
- творчі завдання.

Для активізації процесу навчання студентів в ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

✓ *на лекціях* чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага студентів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються студенти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

✓ *на семінарських заняттях* обговорюються основні проблеми теми; проводяться дискусії, спрямовані на поглиблення, розширення, деталізацію і закріплення теоретичного матеріалу, які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванню самостійності суджень, умінню відстоювати власні думки, аргументувати їх на основі наукових фактів та сприяють оволодінню фундаментальними знаннями, допомагають розвивати логічне мислення, формувати переконання, оволодіти культурою толерантності.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є чіткий контроль відвідування студентами занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль і оцінювання знань, вмінь та навичок студентів складається з двох етапів:

- поточного контролю роботи студентів;
- підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання домашніх завдань та розв'язання задач;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання модульного завдання.

Поточний контроль знань, вмінь та навичок студентів передбачає застосування таких видів:

- тестові завдання;
- розрахункові завдання;
- обговорення проблеми, дискусія;
- аналіз конкретних ситуацій (поданих у вигляді усного, текстового або графічного матеріалу);
- ділові ігри (кейс-методи);
- презентації результатів роботи;
- інші.

Об'єктом підсумкового контролю знань студентів у формі іспиту є виконання усних та письмових завдань.

На іспит виносяться вузлові питання, типові та комплексні задачі, завдання, що потребують творчого підходу та вміння синтезувати отримані знання.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

для денної форми навчання

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест	Сума	
Змістовий модуль 1			Модульна контрольна робота	Змістовий модуль 2			Модульна контрольна робота	Змістовий модуль 3			Модульна контрольна робота			ІНДЗ
14				5	14			5	12			5	20	
T1	T2	T3	T4		T5	T6	T7		T8	T9				
4	5	5	4		5	5	4		4	4				

для заочної форми навчання

Поточне тестування, самостійна та контрольна робота									Підсумковий тест	Сума
50										
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

90-100 балів – **відмінно** (A);

82-89 балів – **добре** (B);

75-81 балів – **добре** (C);

68-74 балів – **задовільно** (D);

61-67 балів – **задовільно** (E);

35-60 балів – **незадовільно** з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (F).

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення викладання дисципліни "Педагогіка" складають робоча програма нормативної навчальної дисципліни, програма нормативної навчальної дисципліни, комплексні контрольні завдання (тести), візуальна презентація курсу, набір інтерактивних вправ і завдань.

12. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Педагогіка – наука чи мистецтво.
2. Педагогіка як наука та навчальна дисципліна, її предмет і завдання на сучасному етапі.
3. Історія становлення і розвитку педагогіки.
4. Структура та галузі педагогічної науки, її зв'язок з іншими науками.
5. Основні категорії і поняття педагогіки.
6. Методи науково-педагогічних досліджень, їх загальна характеристика.
7. Вікова періодизація. Особливості навчання і виховання дітей різного віку.
8. Завдання основних напрямів всебічного розвитку особистості.
9. Роль учителя-вихователя у суспільному розвитку.
10. Зміст педагогічної діяльності та функції педагога.
11. Педагогічна майстерність, її елементи.
12. Дидактика: предмет її вивчення, основні категорії.
13. Методологічні основи та рушійні сили процесу навчання.
14. Функції навчання.
15. Закономірності та принципи навчання: класифікація і характеристика.
16. Суть гуманізації та демократизації навчально-виховного процесу.
17. Сутність і завдання змісту освіти.
18. Нормативні документи змісту освіти.
19. Методи навчання й основні підходи до їх класифікації.
20. Характеристика основних груп методів навчання.
21. Вибір методів навчання.
22. Форми навчання, їх розвиток і становлення.
23. Класно-урочна система навчання в історичному розвитку.
24. Вимоги до підготовки та проведення уроків у сучасній школі.
25. Типи уроків, їх структура.
26. Проблемно-розвивальне навчання: особливості, види проблем, способи створення проблемних ситуацій, етапи проблемного уроку.
27. Нетрадиційні форми навчання, їх характеристика.
28. Позаурочні форми навчання.
29. Місце і роль аналізу й оцінки знань учнів у системі навчального процесу.
30. Види контролю знань, умінь і навичок учнів.
31. Методи контролю знань, умінь і навичок учнів.
32. Оцінка знань, умінь і навичок.
33. Рейтингова система контролю успішності навчання.
34. Правила і техніка контролю успішності навчальної діяльності.

35. Засоби навчання, методика їх використання на уроках. Технічні засоби навчання. Використання комп'ютерної техніки.
36. Закономірності та рушійні сили процесу виховання.
37. Структура та зміст виховного процесу.
38. Принципи виховання.
39. Методи виховання та їх класифікація.
40. Характеристика основних груп методів виховання.
41. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.
42. Форми організації позакласної і позашкільної роботи.
43. Основні напрями виховання, їх загальна характеристика.
44. Завдання, зміст та засоби морального виховання.
45. Патріотичне й національне виховання.
46. Статеве виховання.
47. Екологічне виховання: завдання, форми, шляхи підвищення ефективності.
48. Правове виховання: зміст, форми і методи.
49. Завдання, шляхи і методи розумового виховання.
50. Трудова підготовка дітей у сучасних навчально-виховних закладах.
51. Місце і роль естетичного виховання у житті людини.
52. Засоби і форми фізичного виховання.
53. Родинне та сімейне виховання.
54. Поняття колективу, його види, шляхи формування.
55. Сутність, зміст і функції виховного колективу.
56. Роль класного керівника у формуванні колективу.
57. Педагогічна технологія організації колективної життєдіяльності дітей.
58. Важковиховувані діти. Причини їх появи та шляхи перевиховання.
59. Сім'я як соціальний інститут суспільного розвитку.
60. Шляхи і засоби підвищення психолого-педагогічної культури батьків.
61. Співпраця вчителів і батьків, громадськості у вихованні дітей.
62. Поняття системи освіти, її структура.
63. Принципи освіти в Україні.
64. Загальна характеристика основних типів навчальних закладів.
65. Особливості управління системою освіти в Україні.
66. Керівництво загальноосвітнім навчально-виховним закладом.
67. Планування й облік роботи.
68. Критерії оцінювання управлінської діяльності директора школи.
69. Передовий педагогічний досвід і впровадження досягнень педагогічної науки.
70. Роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки педагога.
71. Завдання, зміст і форми методичної роботи в школі.
72. Критерії педагогічних інновацій.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Вид. центр „Академія”, 2001. – 576с.
2. Громкова М.Т. Психологія и педагогіка професійної діяльності: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 415с. – (Серія «Педагогічна школа. ХХІ век».).
3. Дидактика середньої школи / Под ред. М.Н. Скаткіна. – М.,1982.
4. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: підручник / Ілона Дичківська. – 3-тє вид., випр. – К.: Академвидав, 2015. – 304 с. (Серія «Альма-матер»).
5. Пехота О.М., Старєва А.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя: Монографія. – 2-ге вид. доп. та перероб. – Миколаїв: Вид-во „Ліон”, 2007. – 272с.
6. Педагогіка: Навч. посіб. / Н.Є. Мойсеюк. – Вінниця: Універсум-Вінниця, 1998. – 348 с.
7. Педагогіка: Підруч. для студ. пед. ін-тів / За ред. Ярмаченка М.Д. – К.: Вища шк., 1986. – 543с.
8. Педагогіка: Навч. посібник /В.М. Галузьяк, М.І. Сметанський, В.І. Шахов. – 3-є вид., випр. і доп. – Вінниця: ДП „Державна картографічна фабрика”, 2006. – 400с.
9. Педагогічна майстерність: Підручник /І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища шк., 1997. – 349с.
10. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С.О. Сисоєва, А.М. Алексюк, П.М. Воловик та ін.; За ред. С.О. Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 502 с.
11. Пехота Е.Н. Индивидуальность учителя: теория и практика. – Николаев, 1996. – 144 с.
12. Пискунов А.И. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики: Учеб. пособие для студ. пед. ин-тов / Сост. и авт. ввводных статей А.И. Пискунов. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1981. – 528 с.
13. Платов В.Л. Деловые игры: разработка, организация и проведение: Учеб. – М.: Политиздат, 1991. – 245с.
14. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підруч. для студ. пед. ф-тів. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.
15. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учеб. пособие. – М.: Нар. образование, 1998. – 256 с.

Додаткова література

16. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання. – К.: Київс-й держ.ун-т, 1993. - 220 с.
16. Амонашвили Ш.А. Психологические основы педагогики сотрудничества. – К.: Освіта, 1991. - 110 с.
17. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
18. Выбор методов обучения в школе / Под ред. Ю.К. Бабанского. – М.: Педагогика, 1981. – 176 с.
19. Елканов С.Б. Основы профессионального самовоспитания будущего учителя: Учеб. пособ. для студентов педагогических институтов. – М.:Просвещение, 1989. – 189 с.
20. Кондрашова Л.В. Методика подготовки будущего учителя к педагогическому взаимодействию с учащимися: Учеб. пособие. – М.: Прометей МГПИ им. В.И. Ленина, 1990. – 160 с.
21. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. – М.: Педагогика, 1981. – 185 с.
22. Моделирование педагогических ситуаций. Под ред. Ю.Н. Кулиткина и Г.С. Сухобской. – М., 1981.

Інформаційні ресурси

23. Загальне законодавство Верховної Ради України – www.zakon.rada.gov.ua
24. Міністерство освіти і науки України – www.education.gov.ua
25. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: URL: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof>
26. Бібліотека ім. В. Вернадського – www.nduv.gov.ua
27. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof-tech/6/0001>
28. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: <http://osvita.in.ua/index.php?option>
29. uk.wikipedia.org/wiki

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	6
4. Структура навчальної дисципліни	9
5. Теми семінарських занять	11
6. Самостійна робота	14
7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання	18
8. Методи навчання	28
9. Методи контролю	29
10. Розподіл балів, які отримують студенти	30
11. Методичне забезпечення	30
12. Орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю знань	31
13. Рекомендована література	33

Навчально-методичне видання

Бондарчук Людмила Володимирівна

**Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни
«Педагогіка»**

Відповідальний за випуск Л.М. Завиніченко
Комп'ютерний набір Л.В. Бондарчук

Підписано до друку 26.10.2017 р. Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротаційний трафаретний. Ум. друк. арк. 1,5.

Наклад 10 прим. Зам. № _____

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ДК №1805 від 25.05.2004.

Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості України (ІПК ДСЗУ)
03038, Київ – 38, вул. Нововокзальна 17.
Тел./факс (044) 536-14-85